

Wstęp

Województwo podkarpackie, położone w południowo-wschodniej części Polski, w porównaniu do innych obszarów kraju charakteryzuje się odmiennymi formami gospodarowania, które wynikają ze zróżnicowanych warunków przyrodniczych, społeczno-gospodarczych, ekonomicznych, a także historycznych. Należy do grupy województw (łącznie z woj. lubelskim i świętokrzyskim) o najniższym poziomie wydajności (poziom wartości dodanej brutto na pracującego jest poniżej 80% wartości krajowej). Są to te województwa, w których wysoki jest udział pracujących w mało efektywnym rolnictwie, a niski w wysoce efektywnych usługach, zwłaszcza rynkowych.

Województwo podkarpackie pod względem powierzchni i liczby ludności zajmuje odpowiednio 11 i 9 miejsce w kraju. Na obszarze 17,8 tys. km mieszka 2,1 mln osób tj. 5,5% ogółu ludności kraju. Na 1 km przypada 118 osób (7 lokata w kraju). W miastach Polski mieszka 61,5% ludności, ale najniższy współczynnik urbanizacji w kraju tj. 40,5% ma województwo podkarpackie. Rzeszów jest najmniejszym pod względem powierzchni miastem wojewódzkim w Polsce, a liczba jego mieszkańców nie przekracza 160 tysięcy.

Województwo charakteryzuje się największym w kraju udziałem ludności w wieku poniżej 25 lat (36,3% wobec 33,2% w kraju) i mniejszym niż średnio w kraju udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (12,7% wobec 13,1% w kraju). Przyrost naturalny (1,2 na 1000) ludności w województwie podkarpackim należał do jednych z najwyższych w kraju (po pomorskim i warmińsko-mazurskim).

Poziom rozwoju gospodarczego mierzony wielkością PKB na mieszkańca wykazuje w kraju zróżnicowanie przestrzenne. Wysokim poziomem charakteryzują się mazowieckie, śląskie czy wielkopolskie, natomiast województwo podkarpackie znalazło się w grupie pięciu województw o najniższym poziomie PKB, razem z lubelskim, podlaskim, warmińsko-mazurskim oraz świętokrzyskim. Podkarpackie należy do województw słabo rozwiniętych ze względu na poziom i efektywność rozwoju, nasycenie infrastrukturą i poziom życia. W 2003 roku województwo podkarpackie wytworzyło 3,9% produktu krajowego brutto. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wyniósł 15 608 zł, co dawało województwu 15 miejsce w kraju i był o 29,2% niższy w stosunku do przeciętnego w kraju.

Ważną rolę w gospodarce województwa podkarpackiego odgrywa przemysł. Udział produkcji przemysłowej w PKB województwa wynosi ok. 30% i produkcja ta stanowi prawie 5% produkcji przemysłowej kraju. W strukturze gałęziowej przemysłu województwa dominują przemysły: lotniczy, elektromaszynowy, chemiczny i spożywczy, które wytwarzają łącznie prawie 70% produkcji przemysłowej województwa. W końcu grudnia 2005 roku w województwie podkarpackim zarejestrowanych było 139,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowiło 3,8% wszystkich podmiotów w kraju.

Drugą podstawową funkcją województwa jest rolnictwo. W porównaniu do reszty kraju na większości obszaru istnieją dobre warunki naturalne do jego rozwoju.

Podstawowy problem jednak wynika z występujących warunków demograficznych. Mieszkańcy wsi stanowią 60% ludności w województwie. Dominujące małe gospodarstwa rolne uniemożliwiają utrzymanie się rolników tylko z pracy w gospodarstwie rolnym, dlatego coraz powszechniejsze jest tworzenie na wsi nowych miejsc pracy: w usługach, handlu, rzemiośle czy drobnym przemyśle.

Wyjątkowo atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe, bogactwo flory i fauny, czyste wody rzek, potoków czy zbiorników wodnych stwarzają szczególnie korzystne warunki do rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku w wielu miejscowościach województwa. Dają również możliwości dodatkowych miejsc pracy dla ich mieszkańców.

Podkarpackie należy do województw o słabej atrakcyjności inwestycyjnej, co utrudnia przeprowadzenie koniecznych procesów restrukturyzacyjnych w przemyśle, rolnictwie, leśnictwie i innych dziedzinach działalności gospodarczej i społecznej. Udział podkarpackiego w krajowych nakładach inwestycyjnych w 2004 roku wyniósł 4,1%. Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1 mieszkańca były o 25,7% niższe niż średnio w kraju. Nakłady inwestycyjne poniesione w przedsiębiorstwach województwa stanowiły 3,4% nakładów w kraju.

W 2004 roku województwo podkarpackie wytworzyło 3,7% całkowitej krajowej produkcji rolnictwa i 2,9% towarowej produkcji rolnictwa.

W 2004 roku udział województwa w nakładach inwestycyjnych na ochronę środowiska w kraju wyniósł 5,4%.

Wynikiem realizacji wielu nowych przedsięwzięć proekologicznych jest stopniowa poprawa stanu środowiska, co powoduje, że województwo podkarpackie zaliczone jest do obszarów o dobrej kondycji ekologicznej.

Nadal jednak pozostają nierozwiązane do końca problemy nadmiernej uciążliwości hałasu komunikacyjnego, konieczność usunięcia zaniedbań występujących w gospodarce odpadami, szczególnie komunalnymi oraz doskonalenia systemów oczyszczania ścieków. Narastającym problemem jest również „emisja niska”, związana między innymi z intensywnym rozwojem motoryzacji i brakiem odpowiedniej sieci dróg.